

Säästev areng Euroopa Liidus

**ELi säästva arengu strateegia 2011. aasta
seirearuanne**

Kokkuvõte

Kokkuvõte

Säästev areng on Euroopa Liidu põhiline ja üldine eesmärk, mille kaudu püütakse pidevalt parandada praeguste ja tulevaste põlvkondade elukvaliteeti ja heaolu, sidudes omavahel majandusarengu, keskkonnakaitse ja sotsiaalse õigluse.

ELi 2006. aasta säästva arengu strateegias kirjeldatakse, kuidas EL saaks tõhustada säästva arengu kitsaskohtadega tegelemist. Üldine eesmärk on kogukondade säästlikkuse suurendamise abil saavutada kodanike elukvaliteedi pidev paranemine. Säästvad kogukonnad haldavad ja kasutavad ressursse tõhusalt ning realiseerivad majanduse öko- ja sotsiaalse innovatsiooni potentsiaali, et tagada jõukus, keskkonnakaitse ja sotsiaalne ühtekuuluvus.

ELi säästva arengu strateegia üldine eesmärk on parandada elukvaliteeti.

Säästva arengu poole liikumisel tehtavate edusammude mõõtmine on ELi säästva arengu strateegia lahutamatu osa ning Eurostati ülesanne on esitada iga kahe aasta järel ELi säästva arengu näitajate kogumil põhinev seirearuanne. Eurostat on seni avaldanud kolm seirearuannet – 2005., 2007. ja 2009. aastal. Käesolev neljas aruanne kajastab strateegia eesmärkide poole püüdlemise ja peamiste väljakutsetega tegelemise tulemusi.

Näitajate kasutamine edusammude mõõtmiseks on strateegia lahutamatu osa.

Säästva arengu strateegias määratletakse eesmärgid ja sihid, mille abil püütakse juhtida Euroopa Liit säästva arengu teele. Võttes arvesse nimetatud eesmarke ja analüüsides ELi säästva arengu näitajaid, antakse käesolevas aruandes kvantitatiivne hinnang EL-i säästva arengu suunalise tegevuse edukusele.

Käesolevas aruandes hinnatakse ELi edusamme säästva arengu strateegia sihtide ja eesmärkide saavutamisel.

Kas Euroopa Liit liigub säästva arengu kursil?

Aruande eesmärk ei ole anda absoluuthinnangut, kas EL on jätkusuutlik. Puudub nii poliitiline kui ka teaduslik konsensus, mida jätkusuutlikkuse all mõistetakse või millised peaksid olema mitme käesolevas aruandes esitatud näitaja optimaalsed tasemed. Aruande eesmärk on pigem hinnata ELi edusamme säästva arengu strateegia eesmärkide ja sihtide saavutamisel. Nende eesmärkide ja sihtide abil soovitakse suunata Euroopa Liit üheselt määratletud säästva arengu kursile. Selleks pakub käesolev aruanne suhtelist hinnangut, kas neid eesmarke ja sihte arvesse võttes liigub EL õiges suunas. Seega on tähelepanu suunatud pigem säästavale arengule kui jätkusuutlikkusele¹.


































Säästva arengu saavutamiseks tehtud edusammude hindamisel võib olla huvipakkuv võrrelda käesolevas ja 2009. aasta aruandes² esitatud peamiste arengusuundade näitajate hindamistulemusi. Võrdluse muudavad kaks tegurit siiski keeruliseks. Esiteks raskendab adekvaatset võrdlust 2007. aastal alanud majandus- ja finantskriis. Käesoleva peatüki järgmises osas püütakse kirjeldada selle mõju mõningaid aspekte. Teiseks ilmnevad mitmed erinevused nende kahe aruande koostamisel kasutatud teabekogumites, arengueesmärkides ja hindamismetoodikates. Nende erinevuste mõju

¹ Säästva arengu mõistet tuleks eristada jätkusuutlikkuse mõistest. Jätkusuutlikkus on süsteemi omadus, mille korral säilitatakse süsteem aja jooksul teatavas seisundis. Säästva arengu idee osutab muutust või arengut hõlmavale protsessile. Strateegia eesmärk on parandada järjepidevalt elukvaliteeti ning seetõttu keskendutakse inimeste heaolu tagamise protsessi jätkumisele. Stabiilse tasakaalu poole püüdlemise asemel on säästev areng dünaamiline kontseptsioon, mille kaudu tunnistatakse, et muutused on inimühiskonna lahutamatu osa.

² Eurostat, [Säästev areng Euroopa Liidus: ELi säästva arengu strateegia 2009. aasta seirearuanne, Luxembourg, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2009.](#)

vähendamiseks on eelmises aruandes esitatud hinnangud kohandatud käesolevas aruandes kasutatud andmekogumite ja meetodikatega ning esitatud tabelis 1 koos 2009. aasta algsete ja käesoleva aruande hinnangutega.

Tabel 1. 2009. ja käesoleva aruande peamiste näitajate hinnangute võrdlus³

Säästva arengu näitajate teema	Peamine näitaja	2009. aasta aruanne	2009. aasta läbi-vaadatud hinnang	Käesolev aruanne
Sotsiaal-majanduslik areng	Reaalne SKP elaniku kohta			
Säästev tarbimine ja tootmine	Ressursside tootlikkus			
Sotsiaalne kaasatus	Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse risk			
Demograafilised muutused	Vanemaealiste töötajate tööhõive määr			
Rahvatervis	Oodatav eluiga ja tervena elatud aastad			
Kliimamuutused ja energia	Kasvuhoonegaaside heitkogused			
	Taastuvenergia tarbimine			
Säästev transport	Transpordi energiatarbimise suhe SKPsse			
Loodusvarad	Enimlevinud lindude arvukus			
	Kalavarude kaitse			
Globaalne partnerlus	Ametlik arenguabi			
Hea valitsemistava	[Peamine näitaja puudub]	:	:	:

Mõlemas aruandes on 11st näitajast sama ainult kahe peamise (oodatava eluea näitaja „Rahvatervis“ ning enimlevinud lindude arvukuse näitaja „Loodusvarad“) hindamistulemus. Kui 2009. aasta aruande alusena oleks kasutatud käesoleva aruande andmekogusid, arengueesmärke ja hindamismetoodikat, oluks mõlemas aruandes identsed seitse näitajat. Lisaks juba nimetatud kahele näitajale kuuluksid nende hulka kaks lahtisidumisega seotud näitajat (ressursside tootlikkus ja transpordi energiatarbimise suhe SKPsse), vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse riski ning taastuvenergia tarbimise ja kalavarude kaitse näitajad.

Ülejäänud nelja näitajaga on seega toimunud suured reaalsed muutused. Näitajad reaalne SKP elaniku kohta ja vanemaealiste töötajate tööhõive määr on halvenenud. Seevastu kaks ülejäänud näitajat – kasvuhoonegaaside heitkogused ja ametlik arenguabi – on parenenud. Järgnevas osas esitatud kirjelduse kohaselt on majandus- ja finantskriis mänginud oma osa mitme sellise muutuse puhul.

Eespool esitatud asjaolude tõttu on raske hinnata, kas pärast 2009. aasta aruannet on edu saavutatud. Võttes aga arvesse, et ligi pooled peamistest näitajatest arenevad mõõdukalt ebasoodsas suunas, ei saa siiski järeldada, et Euroopa Liit on säästva arengu kursil.

Ülemaailmse majandus- ja finantskriisi mõju

2007. aasta lõpus alanud ülemaailmse majandus- ja finantskriisi tagajärjel algas ELis 2008. aastal majanduslangus⁴. 2011. aasta keskel, mil käesolevat aruannet lõplikult viimistleti, oli ELi majanduskasv endiselt väga aeglane. Nende sündmuste mõju on olnud ränk ning ulatub majandusest

³ Hindamismeetodi selgitus ja ilmastikusümbolite tähendus on esitatud sissejuhatuses.

⁴ Kriisi põhjalikuma analüüsi kohta vt [Euroopa Komisjoni aruanne „Economic Crisis in Europe: Causes, Consequences and Responses“](#), *European Economy*, nr 7/2009.

kaugemale, puudutades paljusid küsimusi, mida käesolevas aruandes esitatud näitajad kajastavad. Selles aruande osas esitatakse mõjutatud valdkondadest lühiülevaade, mis hõlmab ajavahemikku alates 2007. aastast, ulatudes vastavalt info olemasolule võimalusel aastani 2010. Kuigi praegu ei ole see veel nähtav, võib mõningatel tagajärgedel, näiteks investeringute madalal tasemel, olla pikaajaline ja püsiv edasikanduv mõju, mis ilmneb alles hilisemates aruannetes.

Pangandussektoris 2007. aastal alguse saanud likviidsusprobleemid tõid kaasa laenurahade vähendamise ja varahindade languse, mis vähendas omakorda tarbijanõudlust (seda kajastab näitaja „Leibkondade kulutused“), suurendas leibkondade sääste, vähendas ettevõtjate ja leibkondade investeringuid, kahandas rahvusvahelist kaubandust (seda kajastab näitaja „Import arenguriikidest“) ning vähendas reaalselt SKPd elaniku kohta. Valitsemissektori võla tase suurenes märkimisväärselt. Tööhõive vähenes, eelkõige noorte hulgas, kusjuures mehi mõjutas see rohkem kui naisi (näitaja „Naiste tööhõive“). Näitaja „Vanemaealiste töötajate tööhõive määr“ kasv aeglustus. Varutööjõu säilitamise ja tööajas tehtud muudatuste tõttu vähenes tööjõu tootlikkuse näitaja. Samas suurenesid kulutused teadus- ja arendustegevusele, sest mitu riiki suurendas järsult oma kulutusi, püüdes toetada majanduse elavdamist ja pikaajalist kasvu. Vastusena vähenevale nõudlusele vähenes ka tööstustoodang, nagu ilmneb selgelt näitajast „Toksiliste kemikaalide tootmine“.

Töötuse ja pikaajalise töötuse kasv on avaldanud sotsiaalset mõju. Kuigi üldine vaesusrisk vähenes, suurenes see 25–49-aastaste vanuserühma puhul ning mõnevõrra ka 18–24-aastaste hulgas. Samuti suurenes vaesuse intensiivsus ja enesetappude arv, seda eelkõige meeste ja keskealiste hulgas. Peale selle vähenes netorände määr tuhande elaniku kohta tõenäoliselt seetõttu, et ELis on raske tööd leida. Ülemaailmse vaesuse vastu võitlemist peegeldava näitaja „Arenguriikide rahastamine“ trend langes pigem erasektori doonorite rahavoogude kui ametlikest rahastamisallikatest või valitsusvälistelt organisatsioonidelt saadavate vahendite vähenemise tõttu.

Energianõudlus (näitaja „Energia lõpptarbimine“) vähenes paralleelselt SKPga. Väiksem tarbimine tõi kaasa ELi energiasõltuvuse taseme stabiliseerumise, katkestades kauakestnud suundumuse suurema sõltuvuse suunas. Näitajad „Kasvuhoonegaaside heitkogused“ ja saasteainete „Õhuheitmed“, mis juba niigi vähenesid, tegid seda veelgi kiiremas tempos.

Kaubavedu kahanes kiiremini kui SKP (seda kajastab näitaja „Kaubaveo mahu suhe SKPsse“). Sellest olenemata – tõenäoliselt reisijateveo aeglasema vähenemise tõttu – kahanes transpordi energiatarbimine vähem kui SKP (näitaja „Transpordi energiatarbimise suhe SKPsse“). Näitaja „Kasvuhoonegaaside heitkogused transpordisektoris“ vähenes ning näitajad „Lämmastikoksiidide heitkogused transpordisektoris“ ja „Tahkete osakeste heitkogused transpordisektoris“ vähenesid kiiremas tempos kui eelmistel aastatel. Näitaja „Liiklusõnnetustes hukkunute arv“ vähenes samuti, seda tõenäoliselt liiklusemaste vähenemise tõttu.

Üldsuse reaktsioon kriisile ning see, kuidas on kriisiga tegeletud, kajastub kodanike usalduse vähenemises ELi institutsioonide vastu ja väiksemas valimisaktiivsuses riiklikel valimistel.

Edusammud säästva arengu saavutamisel Euroopa Liidus

Käesolevas aruandes esitatud rohkem kui 100 näitajast 11 on määratud kindlaks kui peamised näitajad. Nende eesmärk on anda üldine ülevaade, kas EL on teinud edusamme säästva arengu suunas, püüdes saavutada ELi säästva arengu strateegias määratletud eesmärged ja sihted. Kui hinnata nende peamiste näitajate põhjal alates 2000. aastast saavutatud edu, on olukord võrdlemisi eripalgeline.

Tabel 2. Hinnang peamistes näitajates toimunud muutustele (EL 27, alates 2000. aastast)⁵

Säästva arengu näitajate teema	Peamine näitaja	EL27 muutuse hinnang
Sotsiaal-majanduslik areng	Reaalne SKP elaniku kohta	
Säästev tarbimine ja tootmine	Ressursside tootlikkus	
Sotsiaalne kaasatus	Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse risk (*)	
Demograafilised muutused	Vanemaealiste töötajate tööhõive määr	
Rahvatervis	Oodatav eluiga ja tervena elatud aastad (**)	
Kliimamuutused ja energia	Kasvuhoonegaaside heitkogused	
	Taastuenergia tarbimine (***)	
Säästev transport	Transpordi energiatarbimise suhe SKPsse	
Loodusvarad	Enimlevinud lindude arvukus (****)	
	Kalavarude kaitse	
Globaalne partnerlus	Ametlik arenguabi	
Hea valitsemistava	[Peamine näitaja puudub]	:

(*) Alates 2005. aastast.

(**) Alates 2002. aastast.

(***) Alates 2006. aastast.

(****) 19 liikmesriigi andmetel põhinevad ELi koondandmed.



Selgelt soodsad muutused

Viimaseid arenguid võib pidada soodsateks sotsiaalse kaasatuse teema alla kuuluva peamise näitaja puhul, kuna **vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse risk** ähvardab üha väiksemat arvu inimesi. Aastatel 2008 ja 2009 vähenes 2 miljoni võrra inimeste arv, keda ähvardab vaesus või sotsiaalne tõrjutus.

Muutusi võib pidada selgelt soodsaiks ka kliimamuutuste ja energia teema kahe peamise näitaja puhul. Aastatel 2000–2009 vähenesid ELi **kasvuhoonegaaside heitkogused** olulisel määral, suurendades tõenäosust, et täidetakse EL15 võetud Kyoto kohustused (vähendamine 8% ajavahemikuks 2008–2012) ning saavutatakse ka EL27 siht vähendada heitkoguseid 20% võrreldes 1990. aasta tasemega. Metoodika muutmise tõttu on teise peamise näitaja (**taastuenergia tarbimine**) andmed kättesaadavad ainult aastate 2006–2008 kohta. Kuid kui suudetakse säilitada praegune muutuste tempo, saavutab EL tõenäoliselt 2020. aastaks seatud sihi, et taastuenergia osatähtsus summaarsest energia lõpptarbimisest moodustaks 20%.



Mõõdukalt soodsad muutused

Mõõdukalt soodsaid muutusi võib täheldada teemadega „Sotsiaal-majanduslik areng“ ja „Rahvatervis“ seotud peamiste näitajate puhul ning samuti teema „Loodusvarad“ kahest peamisest näitajast ühe puhul.

Teema „Sotsiaal-majanduslik areng“ peamine näitaja „**Reaalne SKP elaniku kohta**“ tõusis ajavahemikul 2000–2010 keskmiselt 0,9% aastas, kuigi majanduskriis ja sellele 2009. aastal järgnenud majanduslangus põhjustasid

Aastatel 2008–2009 vähenes 2 miljoni võrra inimeste arv, keda ähvardab vaesus või sotsiaalne tõrjutus.

Tõenäoliselt saavutatakse teema „Kliimamuutused ja energia“ kahe peamise näitajaga seoses 2020. aastaks seatud sihid.

Näitajates „Reaalne SKP elaniku kohta“, „Oodatav eluiga“ ja „Enimlevinud lindude arvukus“ on toimunud

⁵ Hindamismeetodi selgitus ja ilmastikusümbolite tähendus on esitatud sissejuhatuses.

selle langemise peaaegu 2005. aasta tasemele. 2010. aastal täheldati aeglast kasvu ELi kui terviku puhul ning 2011. aasta keskel, mil käesolevat aruannet lõplikult viimistleti, oli ELi majanduse kasv endiselt kõigest aeglane.

mõõdukalt soodsad muutused.

Teemas „Rahvatervis“ näitavad ELis **oodatavat eluiga** käsitlevad andmed mõningat edu ELi elanikkonna eluea pikenemisega seoses. 2008. aastal sündinud tüdrukulapse keskmine oodatav eluiga on 82,4 aastat ning poisslapsel 76,4 aastat.

Teema „Loodusvarad“ ühe peamise näitaja „**Enimlevinud lindude arvukust**“ käsitlevad andmed näitavad, et kõigi enimlevinud lindude arvukus on veidi suurenenud, kuigi põllumajandusmaastiku lindude arvukus on aastatel 2000–2008 vähenenud.



Mõõdukalt ebasoodsad muutused

ELi säästva arengu 11st peamisest näitajast 5 kajastavad mõõdukalt ebasoodsaid muutusi. Nende hulka kuuluvad säästva tarbimise ja tootmise, demograafiliste muutuste, säästva transpordi ning globaalse partnerlusega seotud peamised näitajad ning samuti teema „Loodusvarad“ kaks peamist näitajat.

Ligi pooled peamised näitajad ilmutavad mõõdukalt ebasoodsat trendi.

Teema „Säästev tarbimine ja tootmine“ peamine näitaja peegeldab mõõdukalt ebasoodsat arengusuunda ajavahemikul 2000–2007. Kuigi **ressursside tootlikkuse** kasv näitab, et ELi ressursikasutus on muutunud tõhusamaks, jätkus materjalide nõudluse (ja sellega seotud keskkonnasurve) suurenemine.

Suurenenud on ressursside tootlikkus, kuid samuti materjali-tarbimine.

Seoses ELis toimuvate demograafiliste muutustega püsis **vanemaealiste töötajate tööhõive määr** kuni 2008. aastani planeeritud kursil, et saavutada 2010. aastaks tööhõive tase 50%. Kuid 2009. aasta lõpus ja 2010. aastal kriisi tagajärjel vanemaealiste tööhõive kasv praktiliselt peatus, mille tulemusena oli 2010. aastal tööhõive määr umbes 46% ning siht jäi saavutamata.

EL ei suutnud napilt täita vanemaealiste töötajate tööhõive määrale 2010. aastaks seatud 50% sihti.

Nagu ka ressursside tootlikkuse puhul, vähenes **transpordi energiatarbimise suhe SKPsse** aastatel 2000–2009 mõõdukalt. Sellest hoolimata ja olenemata kriisist tulenenud olulisest langusest 2009. aastal on energiatarbimine transpordisektoris alates 2000. aastast suurenenud, kuigi see kasv on olnud majanduskasvust aeglasem. Transpordisektori energiatarbimise lahtisidumine majandusarengust on vaevumärgatav.

Transpordisektori energiatarbimise lahtisidumine majanduskasvust on vaevumärgatav.

Seoses **kalavarude kaitsega**, mis on teema „Loodusvarad“ üks kahest peamisest näitajast, vähenes ohutut bioloogilist piiri ületav kalapüük 2009. aastal 24% tasemeni. Kuigi seda võib käsitada olukorra paranemisena võrreldes 2000. aasta 37%-ga, ületab üldine kalapüük siiski kalavarude säästva kasutamise taset.

Kirde-Atlandil ületab kalapüük endiselt kalavarude säästva kasutamise taset.

Mis puudutab ELi rahvusvahelisi kohustusi, püsis aastatel 2005–2010 arenguriikidele antud **ametliku arenguabi** osatähtsus kogurahvatulust peaaegu stabiilsena, moodustades ligikaudu 0,4% kogurahvatulust. Seega ei saavutanud EL 2010. aastal arenguabi puuduvat vahe-eesmärki 0,56% ega ole ka graafikus, et saavutada 2015. aastaks eesmärk anda ametliku arenguabina 0,7% ELi kogurahvatulust. Tuleks siiski märkida, et paljud teised teema „Globaalne partnerlus“ alla kuuluvad näitajad annavad tunnistust soodsamatest suundumustest.

EL ei ole oma ametliku arenguabi eesmärgi (0,7% kogurahvatulust 2015. aastaks) saavutamise kursil.



Selgelt ebasoodsad muutused

Ükski peamine näitaja ei ilmuta selgelt ebasoodsaid suundumusi. See annab alust arvata, et Euroopa Liit on teinud edusamme säästva arengu saavutamiseks ette nähtud kursil püsimiseks. Kuid kui vaadata ELi säästva arengu näitajate üksikute teemade lisanäitajaid, siis mitmed selgelt ebasoodsad muutused ei ole siiski kadunud ning üldpilt võib olla vähem positiivne, kui võib tunduda peamisi näitajaid eraldi vaadeldes.

• Peamine näitaja puudub

Teema „Hea valitsemistava“ ei sisalda ühtegi peamist näitajat, sest ühtegi näitajat ei peetud hea valitsemistava põhimõttest põhjaliku ülevaate andmiseks piisavalt esinduslikuks ja poliitika seisukohalt asjakohaseks.












Peamiste muutuste üksikasjalik ülevaade

Kuigi peamised näitajad annavad aimu ELi säästva arengu strateegia võtmeprobleemidega tegelemisel tehtud edusammudest, on täielikuma ja üksikasjalikuma pildi saamiseks vaja edusamme vaadelda iga teema näitajate põhjal eraldi.

Sotsiaal-majanduslik areng

Paljusid sotsiaal-majandusliku arengu pikaajalisi suundumusi on kas positiivselt või negatiivselt mõjutanud hiljutine ülemaailmne majandus- ja finantskriis. Sellega seoses on eelkõige investeeringute ning tööhõive ja töötuse lühiajalised suundumused liikunud halvemuse poole, samuti on vähenenud reaalne SKP elaniku kohta ja tööjõu tootlikkus, kuigi viimased kaks näitajat on hakanud tasapisi paranema. Samas on märgatud paranemist näitajate „Kulutused teadus- ja arendustegevusele“ ja „Energiamahukus“ puhul ning lühiajaliselt ka näitaja „Leibkondade säästus“ puhul.

Tabel 3. Hinnang teemavaldkonnas „Sotsiaal-majanduslik areng“ toimunud muutustele (EL 27, alates 2000. aastast)

1. tasand	2. tasand	3. tasand
		Majandusareng
 Reaalne SKP elaniku kohta	 Investeeringud	 SKP piirkondlikud erinevused  Leibkondade säästus
	Konkurentsivõime, innovatsioon ja ökotõhusus	
	 Tööjõu tootlikkus	 Kulutused teadus- ja arendustegevusele  Energiamahukus
		Töehõive
	 Töehõive	 Naiste töehõive  Piirkondlikud erinevused töehõives  Töötus

Peamine näitaja

ELi kui terviku reaalne SKP elaniku kohta kasvas ajavahemikul 2000–2010 keskmiselt 0,9% aastas, kuid ELi lõikes esines kasvumääras suuri erinevusi. Majandustõusu ajal aastatel 2003–2007 suurenes kasvumäär 2,7%-ni, kuigi mitmes Ida-Euroopa riigis oli kasv palju kiirem. Majanduskriisi tulemusena aga näitaja „SKP elaniku kohta“ kasv 2008. aastal pidurdus ning vähenes 2009. aastal järsult 4,6%. Kõige rängemini tabas kriis kõige kiiremini kasvavaid liikmesriike Ida-Euroopas. 2010. aastal oli majanduskasv aeglane nii kogu ELis tervikuna kui ka enamikus liikmesriikides. Iirimaal, Kreekas, Hispaanias ja Rumeenias oli majanduskasv koguni negatiivne.

Kiire majanduskasvu periood pidurdus finantskriisi mõjul.

Majanduskasv oli 2010. aastal aeglane.

Majandusareng

Ajavahemikul 2000–2009 arenes investeringute suhe SKPsse vastavalt majandustsüklile (eelkõige äriinvesteringute tõttu). Pärast 2007. aastal saavutatud tippaset 21,7% vähenes see 2008–2009. aastal 19,4% tasemele peamiselt ajendatuna äriinvesteringute kärpimisest majanduskriisi tõttu.

Investeeringute suhe SKPsse püsis üsna muutumatuna.

Ajavahemikul 2000–2007 vähenesid SKP piirkondlikud erinevused ELis 35,5%-lt 32,7%-le. SKP ja tööhõive piirkondlike erinevuste vähenemine annab märku ka ELi piirkondade kasvavast erinevuste vähenemisest. Piirkondliku SKP riigisisene erinevus püsis kõrge, seda eelkõige Ida-Euroopa liikmesriikides, kus kiire üleminek turumajandusele on põhjustanud rikkuse üha ebahütlasemat jaotumist.

Vähenesid majandustegevuse piirkondlikud erinevused.

Ajavahemikul 2000–2010 vähenes leibkondade säästude osatähtsus kasutada olevas sissetulekuosas ELis enamasti pidevalt; 2008. aastal see siiski pisut suurenes ning 2009. aastal oli kasv finantskriisi mõjul märkimisväärne. 2010. aastal leibkondade säästude tase langes taas, jõudes peaaegu 2004. aasta tasemele. Liikmesriikidevahelised erinevused on endiselt suured.

Säästude osatähtsus suurenes majanduskriisi tulemusel.

Innovatsioon, konkurentsivõime ja ökotõhusus

Ajavahemikul 2000–2010 kasvas tööjõu tootlikkus ELis keskmiselt 1,1% aastas. Kuigi mitmel aastal suurenes see peamiselt tänu järgi jõudvatele Ida-Euroopa riikidele kuni 1,7 või 1,8% aastas, hakkas see 2008. aastal vähenema ning kukkus 2009. aastal 1,2% tasemele. 2010. aastal suurenes see 1,6%.

Kriisi tulemusel aeglustus tööjõu tootlikkuse kasv.

Suuremal osal ajavahemikust 2000–2009 püsis teadus- ja arendustegevuse kulutuste suhe SKPsse ELi kui terviku puhul üsna stabiilsena, jäädes vahemikku 1,8–1,9%. Teadus- ja arendustegevuse kulutuste näitaja paranes 2008. ja 2009. aastal veidi.

Kulutused teadus- ja arendustegevusele on sihi saavutamiseks vajalikust väiksemad. Energiatarbimise täielik lahtisidumine majanduskasvust.

Ajavahemikul 2000–2009 vähenes ELi energiamahukus pidevalt, mõnel aastal isegi 2,5%, ning see viis sisemaise energia kogutarbimise täieliku lahtisidumiseni SKP kasvust.

Tööhõive

Tööhõive suurenes ELis 66,6%-lt 2000. aastal 70,4%-le 2008. aastal, kuid vähenes 2010. aastal 68,6%-ni. Eriti mõjutas see mehi, noori ja madala haridustasemega isikuid.

Majanduskriisi takistas tööhõivemäärade sihi – 75% – saavutamist.

Ajavahemikul 2000–2010 suurenes naiste tööhõive stabiilselt 57,3%-lt 62,1%-le, mis vähendas soolist lõhet. Liikmesriikidevahelised erinevused on endiselt suured.

Tööhõive ja töötuse määrade sooline lõhe kahaneb.

Tööhõive määra piirkondlikud erinevused vähenesid 13%-lt 2000. aastal 11,8%-le 2009. aastal. Olukorra paranemine saavutati tänu naiste seisundi pidevale stabiilsemaks muutumisele piirkondlikus majanduses.

Ajavahemikul 2000–2010 töötus ELis üldiselt suurenes. Kuigi see langes madalale tasemele pärast majanduskasvu perioodi aastatel 2003–2007, siis majanduskriisi tulemusel tõusis see 2009. aastal järsult ja stabiliseerus 2010. aastal, jäädes 2000. aasta tasemest kõrgemale.














Majanduskriisi takistas edu saavutamist töötuse vastu võitlemisel.

Säästev tarbimine ja tootmine

Tarbimis- ja tootmismudelites alates 2000. aastast toimunud muutused näitavad mõningaid väga ebasoodsaid, kuid samuti ka mõningaid väga soodsaid suundumusi. Ühelt poolt kasvab endiselt

materjalide ja energia tarbimine, samuti suureneb ohtlike jäätmete tootmine (nii absoluutnäitajates kui ka näitajates elaniku kohta). Teiselt poolt on ELis vähenenud energia lõpptarbimine ja mittemineraalsete jäätmete teke ning suurenenud on ringlussevõetud või kompostitud jäätmete osatähtsus. Peale selle on suurel määral vähenenud oluliste õhusaasteainete heitkogused ning edu on saavutatud ettevõtete sotsiaalse vastutuse keskkonnaalast mõõdet hõlmavate tootmismudelitega ning keskkonnasõbralikumate põllumajandustavade juurutamisega.

Tabel 4. Hinnang teemavaldkonnas „Säästev tarbimine ja tootmine“ toimunud muutustele (EL 27, alates 2000. aastast)

1. tasand	2. tasand	3. tasand
	Ressursikasutus ja jäätmed	
	 Mittemineraalsed jäätmed (*)	 Kodumaine materjalitarbimine  Ohtlikud jäätmed (*)  Ringlussevõetud ja kompostitud olmejäätmed  Õhuheitmed
	Tarbimismudelid	
 Ressursside tootlikkus	 Leibkondade elektritarbimine	: Inimeste arv leibkonnas : Leibkondade kulutused  Energia lõpptarbimine  Autostumine
	Tootmismudelid	
	 Keskkonnajuhtimissüsteemid (**)	 Ökomärgised : Põllumajanduse keskkonnapoliitikaga seotud kohustustega hõlmatud ala  Mahepõllumajandus (***)  Loomkoormuse indeks (**)

(*) Alates 2004. aastast.

(**) Alates 2003. aastast.

(***) Alates 2005. aastast.

Peamine näitaja

Ressursside tootlikkuse areng (mõõdetuna SKP ja kodumaise materjalitarbimise suhtarvuna) on ajavahemikul 2000–2007 olnud mõõdukalt ebasoodne. Kuigi ressursside tootlikkuse kasv ajavahemikul 2000–2007 näitab, et ELi ressurssikasutus on muutunud tõhusamaks (SKP kasvas kiiremini kui kodumaine materjalitarbimine), suurenes jätkuvalt nõudlus materjalide järele (ja sellega seotud keskkonnasurve). Ressurssikasutuse lahtisidumine majanduskasvust oli sellest tulenevalt üksnes suhteline.

Ressurssikasutuse lahtisidumine majanduskasvust oli üksnes suhteline.

Ressurssikasutus ja jäätmed

Kodumaine materjalitarbimine suurenes aastatel 2000–2007 mõõdukalt nii absoluutnäitajates kui ka näitajates elaniku kohta. Seda põhjustas mineraalide kasvavast nõudlusest tingitud suurem kodumaine kaevandamine ja import.

Materjalitarbimine kasvab jätkuvalt.

Jäätmete teke näitab nii soodsaid kui ka ebasoodsaid suundumusi. Ühelt poolt väheneb mittemineraalsete jäätmete teke ELis ajavahemikul 2004–2008 ning olmejäätmete käitlemises suurenes aastatel 2000–2009 olulisel määral ringlussevõtu ja kompostimise osatähtsus. Teiselt poolt tekkis ajavahemikul 2004–2008 märkimisväärselt suurem hulk ohtlikke jäätmeid.

Jäätmekäitluse olukord paraneb, kuigi ohtlike jäätmeid on rohkem.

Vääveloksiidide, lämmastikoksiidide, lenduvate orgaaniliste ühendite (v.a

Õhuheitmed on

metaan) ja ammoniaagi inimtekkelised heitkogused vähenesid aastatel 2000–2008 olulisel määral. *vähenenud.*

Tarbimismudelid

Aastatel 2000–2007 suurenesid ELi leibkondade kulutused stabiilselt, kuid vähenesid pisut 2008. ja 2009. aastal majanduskriisi tulemusel. Samal ajal vähenes inimeste arv leibkonna kohta, mis kajastab püsivat trendi väiksema inimeste arvuga, kuid suurema arvu leibkondade tekkimise suunas.

Rohkem leibkondi, kuid need on väiksemad ja nende kulutused kasvavad.

Aastatel 2000–2009 suurenes leibkondade elektritarbimine olulisel määral, kuid samas vähenes mõnevõrra energia lõpptarbimine peamiselt majanduskriisi tulemusel.

2009. aastal energia lõpptarbimine vähenes.

Aastatel 2000–2009 kasvas endiselt sõiduautode arv 1000 elaniku kohta, kuigi see toimus aeglasemas tempos kui aastatel 1990–2000.

Teedel liikleb üha rohkem autosid.

Tootmismudelid

Euroopa ettevõtjad integreerivad vabatahtlikult oma tegevusse ja sidusrühmadega suhtlemisse üha rohkem sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid küsimusi. Seda põhimõtet tuntakse kui ettevõtjate sotsiaalset vastutust. Aastatel 2003–2010 kasvas olulisel määral nende organisatsioonide arv, kes on rakendanud tunnustatud keskkonnajuhtimissüsteemi vastavalt keskkonnajuhtimise ja -auditeerimise süsteemi käsitlevale määrusele. Peale selle suurenes ajavahemikul 2000–2010 märkimisväärselt ELi ökomärgise litsentside arv, kuid seotud toodete turuosa püsib väike.

Kasvas antud ökomärgiste ja tunnustatud keskkonnajuhtimissüsteemi rakendavate organisatsioonide arv.














ELi säästva põllumajandustootmisega seoses suurenes kuni 2009. aastani sellise põllumajandusmaa osatähtsus, mis on hõlmatud põllumajanduse keskkonnapoliitikaga seotud kohustustega, ning samuti mahepõllumajanduse osatähtsus kogu põllumajanduslikus kõlvikus. Peale selle vähenes ajavahemikul 2003–2007 loomkoormus hektari kohta.

Märgata on põllumajandustootmise intensiivsuse vähenemist.

Sotsiaalne kaasatus

Sotsiaalse kaasatuse teemavaldkonnas alates 2000. aastast täheldatud suundumused on pigem lootustandvad, eelkõige vaesuse vähendamise küsimuses. Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse üldise riski vähenemises on märgata selgelt soodsaid arenguid. Seda kajastab eelkõige suures materiaalses puuduses või väga väikse tööhõivega leibkondades elavate inimeste arvu vähenemine. Samuti on märgata selgelt soodsat arengut madala haridustasemega täiskasvanute arvu ning meeste ja naiste palkade erinevuse (soolise palgalõhe) vähendamisel. Peale selle on toimunud mõeldukalt soodne areng rahalise vaesuse riski, vaesuse intensiivsuse, sissetulekute ebavõrdsuse ja pikaajalise töötuse vähendamisel. Kuid märgata on ka mitmeid ebasoodsaid arenguid. Suurenenud on töötavate vaeste osatähtsus, vähenenud on osalemine elukestvas õppes ning saavutamata on 2010. aastaks seatud sihid. Haridussüsteemist varakult lahkunud noorte osatähtsuse vähendamiseks ja õpilaste lugemisoskuse parandamiseks on vaja teha täiendavaid edusamme.

Tabel 5. Hinnang teemavaldkonnas „Sotsiaalne kaasatus“ toimunud muutustele (EL 27, alates 2000. aastast)

1. tasand	2. tasand	3. tasand
	Rahaline vaesus ja elutingimused	
 Vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse risk (*)	 Vaesusrisk pärast sotsiaalsiirdeid (*)	 Vaesuse intensiivsus (*)
	 Suur materiaalne puudus (*)	 Sissetulekute ebavõrdsus (*)
	Juurdepääs tööturule	
	 Väga väikese tööhõivega leibkonnad (*)	 Töötavad vaesed (*)  Pikaajaline töötus  Sooline palgalõhe (**)
	Haridus	
 Haridussüsteemist varakult lahkunud noored (***)	 Madala haridustasemega täiskasvanud  Elukestev õpe (***)  Õpilaste vähene lugemisoskus	

(*) Alates 2005. aastast.

(**) Alates 2006. aastast.

(***) Alates 2003. aastast.

Peamine näitaja

Aastatel 2008 ja 2009 vähenes 2 miljoni võrra vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus elavate inimeste arv. Tulemus saavutati peamiselt suures materiaalses puuduses kannatavate inimeste arvu vähendamise kaudu.

2008. ja 2009. aastal vähenes 2 miljoni võrra nende inimeste arv, keda ähvardab vaesus või sotsiaalne tõrjutus.

Rahaline vaesus ja elutingimused

Nende inimeste osatähtsus, keda ohustab vaesus pärast sotsiaalsiirdeid, on alates 2005. aastast ainult pisut vähenenud, kuid suurt materiaalses puudust kannatavate inimeste arv on oluliselt vähenenud ning seda soodsat suundumust on märgata enamikus liikmesriikides. Vaeste sissetuleku ja vaesuspiiri vaheline lõhe (vaesuse intensiivsus) on veidi vähenenud ning sissetuleku ebavõrdsus on marginaalselt vähenenud.

Veidi on vähenenud nende inimeste arv, keda ohustab rahalise vaesuse risk. Materiaalne puudus on väiksem.

Juurdepääs tööturule

Ajavahemikul 2005–2009 vähenes nii ELis tervikuna kui ka enamikus liikmesriikides nende inimeste osatähtsus, kes elavad väga väikese tööhõivega leibkonnades. Kuigi pikaajalise töötuse osatähtsus on alates 2000. aastast veidi vähenenud, siis töötavate, kuid vaesusriskis elavate inimeste (töötavad vaesed) osatähtsus on aastatel 2005–2009 suurenenud. Aastatel 2006–2009 kahanes olulisel määral meeste ja naiste palgavahe, kuid mitte kõigis liikmesriikides.

Veidi vähem on pikaajalist töötust, kuid rohkem töötavaid vaeseid.

Haridus

Haridussüsteemist varakult lahkunud noorte osatähtsus ELis vähenes, kuid

Mitu soodsat









2020. aastaks seatud sihi saavutamiseks on siiski vaja teha täiendavaid edusamme. Alates 2003. aastast on samuti suurenenud osalemine elukestvas õppes, kuid 2010. aasta eesmärk jäi saavutamata. Madala haridustasemega täiskasvanute osatähtsus on stabiilselt vähenenud. 2009. aastal hakkas paranema õpilaste vähese lugemisoskuse varasem negatiivne trend, kuid 2010. aasta sihi saavutamiseks sellest ei piisanud.

suundumust, kuid 2010. aasta elukestva õppe siht jäi saavutamata.

Demograafilised muutused

Oodatavat eluiga ja sündimust ning sissetuleku piisavust vanaduspõlves esitavate demograafiliste näitajate areng on olnud soodne. Vaatamata sellele, et on tehtud suuri edusamme, ei saavutatud 2010. aasta sihti vanemaealiste töötajate tööhõive näitaja puhul. Peale selle väljendavad ebasoodsat arengut riigi rahanduse jätkusuutlikkust kajastavad näitajad. Näiteks suurenes valitsemissektori võla tase ELis keskmiselt 2008. aasta 62,3%-lt 80%-le 2010. aastal ning keskmise pensioniea tõstmisel on tehtud üksnes väikeseid edusamme.

Tabel 6. Hinnang teemavaldkonnas „Demograafilised muutused“ toimunud muutustele (EL 27, alates 2000. aastast)

1. tasand	2. tasand	3. tasand
		Demograafia
 Vanemaealiste töötajate tööhõive määr	 Oodatav eluiga 65 aasta vanuses (mehed) (*)	 Sündimus (*)
	 Oodatav eluiga 65 aasta vanuses (naised) (*)	: Ränne : Eakate ja tööealise elanikkonna suhe
	Sissetuleku piisavus vanaduspõlves	
	 Üle 65-aastaste sissetuleku tase võrreldes varasemaga (**)	 Üle 65-aastaste vaesusrisk (**)
		Riigi rahanduse jätkusuutlikkus
	 Valitsemissektori võlg	 Pensioniiga (***) : Kulutused eakate hoolekandele : Vananemise mõju avaliku sektori kulutustele

(*) Alates 2002. aastast.

(**) Alates 2005. aastast.

(***) Alates 2001. aastast.

Peamine näitaja

Eesmärki tagada vanemaealiste töötajate vähemalt 50% tööhõive määr 2010. aastal ei saavutatud. Sellest olenemata suurenes vanemaealiste töötajate osalemine tööturul kõigi nende aastate jooksul ning see aitab vähendada nõudlust pensionikulutuste suurendamise järele.

Kuigi 2010. aasta sihti ei saavutatud, käis tööl rohkem vanemaealisi.

Demograafia

Ajavahemikul 2002–2008 suurenes nii meeste kui ka naiste oodatav eluiga 65 aasta vanuses. Samuti suurenes mõnevõrra sündimus, kuid jäi siiski allapoole elanikkonna taastootmise määra. Koos pikema oodatava elueaga on see märk sellest, et tööealise elanikkonna arv võib võrreldes pensionile jäänud inimeste arvuga jätkuvalt väheneda.

Töötava elanikkonna suhe mittetöötavas elanikkonda võib jätkuvalt väheneda, mis võib avaldada mõju riigi

Sisseränne ELi ületab väljarännet, kuigi ajavahemikul 2007–2009 vähenes see järsult. Eakate suhe tööealistesse suurenes aastatel 2000–2010 23,2%-lt 25,9%-le.

Prognooside kohaselt suureneb see näitaja veelgi, saavutades 2060. aastaks taseme, kus iga 100 tööealise inimese kohta on rohkem kui 50 vähemalt 65-aastast inimest. Kasvav vanadussõltuvusmäär koos madala pensionieaga avaldab survet riigi rahandusele sõltuvalt sellest, milline on pensionide riikliku rahastamise tase.

*rahanduse
jätkusuutlikkusele.*

Sissetuleku piisavus vanaduspõlves

65- kuni 74-aastaste pensionäride sissetuleku tase võrreldes 50- kuni 59-aastaste sissetuleku tasemega püsis aastatel 2005–2009 stabiilselt 51% juures. Aastatel 2000–2009 suurenes üle 65-aastaste vaesusrisk; samasugune oli olukord ka 1990. aastate keskpaigas.

*Keskmine pension
on jätkuvalt piisav
ning vanema-
ealiste vaesusrisk
on vähenenud.*

Riigi rahanduse jätkusuutlikkus

Ajavahemikul 2000–2007 vähendati edukalt valitsemissektori võlataset, mis langes 2007. aastal allapoole ELi kontrollväärtust, milleks on 60%. Pärast 2007. aastat tõusis finantskriisi puhkedes valitsemissektori võlg isegi kõrgemale tasemele kui see oli 1990. aastate keskpaigas, saavutades 2010. aastal 80% taseme.

*Praegune
majanduskriis
avaldab suurt
survet riigi
rahanduse
jätkusuutlikkusele.*









Olenemata vanemaealiste töötajate suuremast tööhõivest (vt peamine näitaja) on aeglustunud keskmise pensioniea kasv, mistõttu on ebatõenäoline, et 2002. aastal Barcelonas toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel 2010. aastaks seatud sihtmäär on saavutatav. Aastatel 2005–2007 vähenes eakate hoolekandele tehtavate kulutuste suhe SKPse, olles enne seda aastatel 2000–2005 suurenenud. 2008. aastal see näitaja ühtlustus, saavutades 2000. aasta lähedase soodsama taseme.

Riigi rahanduse jätkusuutlikkust survestavad nii liikmesriikide vananev elanikkond kui ka sotsiaalkaitsesüsteemide struktuur. Prognoositavad muutused sissetuleku ja asendusmäära suhtarvus ning riiklikes pensionikulutustes näitavad elanikkonna vananemise võimalikku mõju.

Rahvatervis

Tänu alates 2000. aastast „Rahvatervise“ teema raames toimunud arengutele on näitajate üldpilt soodne. Peamine näitaja tõendab, et inimesed elavad üldiselt kauem. Vähenemist on märgata ka krooniliste haiguste põhjustatud surmajuhtumite ja enesetappude osas; vähenenud on toksiliste kemikaalide tootmine, mürasaaste ja raskete tööõnnetuste arv. Teiselt poolt aga ei saanud mitte kõik olukorra paranemisest osa ning tervist ja tervishoiule juurdepääsu puudutavas on veel palju ebavõrdsust. Lisaks vajavad endiselt lahendamist keskkonnaga seotud terviseprobleemid. Alates 2000. aastast on ELis suurenenud inimeste kokkupuude osooni ja tahkete osakestega.

Tabel 7. Hinnang teemavaldkonnas „Rahvatervis“ toimunud muutustele (EL 27, alates 2000. aastast)

1. tasand	2. tasand	3. tasand
	Tervis ja tervisealane ebavõrdsus	
	 Kroonilistesse haigustesse suuremus	 Enesetapud : Rahuldamata tervishoiuvajadused
	Tervisetegurid	
 Oodatav eluiga ja tervena elatud aastad (*)	 Toksiliste kemikaalide tootmine (**)	 Kokkupuude tahkete osakeste põhjustatud õhusaastega  Kokkupuude osooni põhjustatud õhusaastega  Mürasaaste (***)  Rasked tööõnnetused

(*) Alates 2002. aastast; põhineb ainult oodataval elual.

(**) Alates 2002. aastast.

(***) Alates 2005. aastast.

Peamine näitaja

Oodatavat eluiga käsitlevate andmete paranemine näitab, et ELi kodanike hulgas on tehtud edusamme tervislikumate eluviiside ja pikema eluea edendamisel. Meeste ja naiste oodatav eluiga sünnihetkel kasvas ajavahemikul 2002–2008 vastavalt 4 ja 3 kuud aastas. Samuti ilmsnes, et meeste oodatav eluiga on jõudmas järgi naiste vastavale näitajale.

ELi inimesed elavad kauem ning meeste ja naiste oodatava eluea pikkuse vaheline erinevus väheneb.

Tervis ja tervisealane ebavõrdsus

Ajavahemikul 2000–2008 vähenes kuni 65-aastaste inimeste kroonilistesse haigustesse suuremuse määr 2,0% aastas (kroonilised haigused on ELis peamine enneaegsete surmade põhjus). Samuti on aastatel 2000–2008 märgatavalt paranenud inimeste vaimne tervis, mida kajastavad muutused enesetappude arvus. ELi üldine enesetappude arv vähenes keskmiselt 1,9% aastas vanemate teismeliste puhul ja 3,6% aastas üle 85-aastaste puhul. Erandiks on keskealised, kelle 2007. aastal alguse saanud enesetappude arvu suurenemine on seotud finantskriisist põhjustatud töötuse ja suure võlakoormusega.

Kroonilistesse haigustesse sureb ja enesetappe sooritab vähem inimesi. Finantskriis on mõjutanud rängalt just keskealisi.

Aastatel 2005–2009 vähenes kõigis sissetulekusegmentides rahuldamata tervishoiuvajadustest teatanud inimeste arv. Sellest olenemata on rahuldamata tervishoiuvajadustega inimeste osatähtsus vaeste hulgas endiselt kaheksa korda suurem kui suurima sissetulekuga inimeste hulgas.

Olukorra paranemisest olenemata on raviga seotud kulud kõige vaesemale elanikkonnale siiski probleem.

Tervisetegurid

Ajavahemikul 2002–2009 vähenes toksiliste kemikaalide tootmine ELis keskmiselt 1,8% aastas. Üldises kemikaalitootmises on nende osatähtsus aga jäänud samaks ning ei ole muutunud ka kõige toksilisemate kemikaaliliikide osatähtsus.

Olenemata toksiliste kemikaalide tootmise vähenemisest ei

Ajavahemikul 2000–2008 vähenes linnapiirkondade elanike kokkupuude tahkete osakeste põhjustatud õhusaastega 0,4% aastas, kuid see vähenemine oli kaugelt väiksem 2010. aastaks seatud sihist, ning kokkupuude osooniga suurenes 2,8% aastas. Siiski ei ole võimalik eristada selget trendi, sest need näitajad kõiguvad aastast aastasse ning õhusaaste kontsentratsiooni muutusel on sageli looduslikud või pool-looduslikud põhjused, näiteks metsatulekahjud ja äärmuslikud ilmastikutingimused.

ole toimunud nihet vähem toksiliste kemikaalide tootmise suunas.

Aastatel 2005–2009 vähenes ELis soodsalt ehk keskmiselt 1,5% aastas nende inimeste osa elanikkonnast, kes väitsid, et nad kannatavad ülemäärase müra taseme tõttu.

Linnapiirkondades ei vähenenud kokkupuude õhusaastega.

Jõupingutused, mida tehakse ELis tervishoiu ja tööohutuse parandamiseks, on olnud edukad ning sisuliselt kooskõlas eesmärgiga vähendada aastatel 2007–2012 raskete tööõnnetuste arvu 25%.

Müra taseme häirib vähemat hulka inimesi ja raskete tööõnnetuste arv on vähenenud.

Kliimamuutused ja energia










Enamiku kliimamuutust ja energiat käsitlevate näitajate puhul on alates 2000. aastast tehtud suhteliselt suuri edusamme, eelkõige kümnendi teises pooles, samas kui ebasoodsad suundumused jätkuvad üksnes väikese arvu näitajate puhul. Kuigi üleminek vähese CO₂-heitega majandusele on mõne näitaja puhul juba kajastunud, on ELi majandus endiselt energia- ja süsinikumahukas ning enamik selle teemavaldkonna näitajaid on tihedalt seotud majanduskasvuga. Seetõttu võib oodata, et majanduskriis on käesolevas peatükis käsitletavatele teemadele avaldanud märkimisväärset mõju. Üldkokkuvõttes ei ole 2008–2009 toimunud muutused sügavate struktuurimuutuste tagajärg vaid pigem ajutine kõrvalekalle üldistest arengutest.

Ajavahemikul 2000–2009 EL27 kasvuhoonegaaside heitkogused vähenesid ning vähenemise kiirus on tõenäoliselt piisav, et saavutada 2020. aastaks 20% vähendamine. Ka EL15 tegevus lubab eeldada, et saavutatakse Kyoto protokolliga kohased ühised eesmärgid vähendada aastatel 2008–2012 kasvuhoonegaaside heitkoguseid 8% allapoole 1990. aasta tasemeid. Samuti liigub EL selles suunas, et saavutada 2020. aastaks seatud siht, mille kohaselt peab taastuvenergia osatähtsus summaarsest energia lõpptarbimisest moodustama 20%.

Soodsaid arenguid on märgata ka seoses energiatarbimisel vabanevate kasvuhoonegaaside heitkoguste intensiivsusega, transpordisektoris taastuvenergia kasutamise ja soojuse ja elektri koostootmisega. Siiski jääb tõenäoliselt saavutamata juba 2010. aastaks seatud siht, et taastuvenergia osatähtsus elektrienergia tootmises moodustaks 21%, kuigi selle osatähtsus suurenes ajavahemikul 2000–2009. ELi sõltuvus energiainpordist⁶ on alates 2000. aastast suuresti kasvanud ning ligikaudu 54% energiavajadusest kaetakse väljastpoolt ELi tarnitava energiaga. Energia kaudne maksumäär on alates 2000. aastast vähenenud. See ei ole kooskõlas ELi eesmärgiga suunata maksukoormus tööjõult ressursside kasutamisele.

⁶ Energiainpordi hulka ei ole arvatud tuumaenergia tootmiseks vajalik kütus.

Tabel 8. Hinnang teemavaldkonnas „Kliimamuutused ja energia“ toimunud muutustele (EL 27, alates 2000. aastast)

1. tasand	2. tasand	3. tasand
		Kliimamuutused
 Kasvuhoonegaaside heitkogused  Taastuenergia tarbimine (*)	: Kasvuhoonegaaside heitkogused sektorite lõikes  Energiasõltuvus	 Energiatarbimisel vabanevate kasvuhoonegaaside heitkoguste intensiivsus : Maa keskmine pinnatemperatuur
		Energia
		 Sisemaine energia kogutarbimine  Energia tootmine taastuvatest energiaallikatest  Taastuenergia tarbimine transpordisektoris (*)  Soojuse ja elektri koostootmine (**)  Energia kaudne maksumäär

(*) Alates 2006. aastast.

(**) Alates 2004. aastast.

Peamised näitajad

2009. aastal jäi EL27 riikide kasvuhoonegaaside heitkoguste tase 17,4% allapoole 1990. aasta taset. Seetõttu on tõenäoline, et 2020. aastaks saavutatakse siht vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid 20%. Lisaks sellele jäid 2009. aastal EL15 riikide kasvuhoonegaaside heitkogused 12,7% allpoole Kyoto protokolliga kohast baasväärtust. Seega täidavad EL15 riigid tõenäoliselt varuga oma Kyoto protokolliga kohase kollektiivse kohustuse vähendada ajavahemikul 2008–2012 kasvuhoonegaaside heitkoguseid 8%.

Metoodika muutmise tõttu on teemavaldkonna teise peamise näitaja – „Taastuenergia tarbimine“ – andmed kättesaadavad ainult aastate 2006–2008 kohta. Kui säilitatakse praegune lühikese aja jooksul tehtud muutuste tempo, saavutab EL tõenäoliselt 2020. aastaks seatud sihi, et taastuenergia osatähtsus summaarsest energia lõpptarbimisest moodustaks 20%.

Kliimamuutused

Mõne märkimisväärse erandiga on iga peamise allikakategooria (välja arvatud rahvusvaheline punkerdamine ning maakasutus, maakasutuse muutus ja metsandus) poolt emiteeritud kasvuhoonegaaside heitkoguste osatähtsus aastatel 1990–2009 EL27 riikides muutunud üsna vähe. Peamised muutused on olnud seotud heitkoguste vähendamisega töötlevas tootmises ja ehitussektoris (14,8%-lt 11,5%-le) ning tööstuslike protsesside puhul (8,3%-lt 7%-le) ning samuti eelkõige nende suurenemisega 13,8%-lt 20,2%-le transpordisektoris. Muutused muude kategooriate heitkogustes on olnud väga väikesed.

Aastatel 2000–2009 vähenes energiatarbimisel vabanevate kasvuhoonegaaside heitkoguste intensiivsus, kuigi aeglasemas tempos kui 1990. aastatel. See vähenemine on peamiselt seotud üleminekul vähese süsinikusisaldusega kütustele.

Aastatel 2001–2010 oli Maa keskmine pinnatemperatuur 0,46°C kõrgem aastate 1961–1990 keskmisest, mistõttu oli see kümnend kõigi aegade kõige

EL27 on 2020. aastaks seatud kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise kursil ning EL15 täidab tõenäoliselt Kyoto kohustused. EL liigub taastuenergia tarbimises seatud sihi saavutamise suunas.

Kuigi tootmise- ja ehitussektori ning tööstuslike protsesside heitkogused on vähenenud, on transpordisektori heitkogused suurenenud.

2001–2010 oli kõigi aegade soojem kümnend.

soojem kümneaastane periood. See järgib temperatuuri arengutrendi, mille kohaselt olid 2000. aastad soojemad kui 1990. aastad, mis olid omakorda soojemad kui 1980. aastad ja sellele eelnevad kümnendid.

Energia

ELi sõltuvus energiaimpordist püsis 1990. aastatel üsna ühtlasel tasemel 45% juures. Aastatel 2000–2009 kasvas energiasõltuvus olulisel määral ja saavutas 2009. aastal 53,9% taseme.

EL impordib rohkem kui poole oma energiast.

ELi energianõudlus on veidi vähenenud. Pärast ühtlast kasvu 2000. aastate alguses vähenes see ajavahemikul 2006–2009. Üldiselt on tahkete kütuste tarbimise vähenemist kompenseerinud suurem maagaasi ja mõningal määral ka taastuenergia kasutamine.

ELi energia-nõudlus on alates 2000. aastast veidi vähenenud.

Taastuvate energiaallikate osatähtsus ELi elektritootmises suurenes 2000. aasta 13,8%-lt 16,7%-le 2008. aastal. Suurenemisest olenemata ei suuda EL tõenäoliselt saavutada juba 2010. aastaks seatud 21% sihti. Aastatel 2006–2008 kasvas kiiresti taastuvate energiaallikate osatähtsus transpordisektoris, moodustades 3,5% transpordikütustest. Kui praegune kasvukiirus jätkuks, saavutaks EL 2010. aastaks seatud 5,75% sihi. Kuid arvestades, et toodud andmed hõlmavad vaid kolme aastat, tuleb nende põhjal tehtud järeldustesse suhtuda ettevaatusega.

Tõenäoliselt ei saavuta EL elektritootmises taastuvate energiaallikate kasutamisele seatud sihti, kuid on transpordisektoris taastuenergia kasutamisele seatud sihi saavutamise kursil.

Soojuse ja elektri koostootmine on arenenud stabiilselt, kuid aeglaselt ning moodustab 2009. aastal elektri kogutootmisest 11,4%.

Soojuse ja elektri koostootmise areng on tagasihoidlik.

Aastatel 2000–2009 vähenes ELis energia kaudne maksumäär. Kaudse maksukoormuse vähenemine ei ole kooskõlas ELi eesmärgiga maksustada poliitikameetmena tööjõu asemel ressursside ja energia tarbimist, et edendada keskkonnavalaste eesmärkide saavutamist ja suurendada tööhõivet.












Ei ole toimunud üleminekut tööjõu maksustamiselt energiatarbimise maksustamisele.

Säästev transport

Alates 2000. aastast on säästva transpordi valdkonnas toimunud üldiselt üsna ebasoodsad muutused, kuid on märgata ka mõnda soodsat trendi. Käesolevas aruandes kirjeldatud olukord on seega varasematega võrreldes leebem, kuigi see on peamiselt tingitud majanduskriisist, mis on vähendanud nii nõudlust transpordi järele kui ka transpordi negatiivset mõju.

Energiatarbimise ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähenemine aastatel 2007–2008 on pigem majanduskriisi tagajärg kui pikaajaline suundumus täieliku lahtisidumise poole. Kuigi transpordi ja selle energiatarbimise lahtisidumises majandusarengust on saavutatud mõningat edu, on see lahtisidumine olnud üksnes suhteline. Peale selle ei ole olnud märgata väiksema keskkonnamõjuga transpordiliikide suuremat kasutamist ei kauba- ega reisijateveosektoris. Olulisel määral on vähenenud uute autode keskmine CO₂-heide ning liiklusõnnetustes hukkunute arv. Lämmastikoksiidide ja tahkete osakeste heitkoguste jätkuv vähenemistrend on pärast 2000. aastat isegi kiirenenud.

Tabel 9. Hinnang teemavaldkonnas „Säästev transport“ toimunud muutustele (EL 27, alates 2000. aastast)

1. tasand	2. tasand	3. tasand
 Transpordi energiatarbimise suhe SKPsse	 Kaubaveo transpordiliikide jagunemine  Reisijateveo transpordiliikide jagunemine	Transport ja liikuvus  Kaubaveo mahu suhe SKPsse (*)  Reisijateveo mahu suhe SKPsse  Investeeringud transpordinfrastruktuuri : Reisijateveo hinnad
		Transpordi mõju  Uute sõiduautode keskmine CO ₂ heitkogus km kohta (***)  Lämmastikoksiidide heitkogused transpordisektoris  Tahkete osakeste heitkogused transpordisektoris
	 Kasvuhoonegaaside heitkogused transpordisektoris  Liiklusõnnetustes hukkunute arv (***)	

(*) Alates 2004. aastast.

(**) Alates 2001. aastast.

(***) Alates 2007. aastast.

Peamine näitaja

Energiatarbimine transpordisektoris on alates 2000. aastast kasvanud aeglasemalt kui majandus ning seepärast vähenes energiatarbimise suhe SKPsse aastatel 2000–2009 mõõdukalt, mis annab märku sellest, et transpordisektori energiatarbimise suhteline lahtisidumine majandusarengust on vähene. Seos nende kahe nähtuse vahel on aga endiselt ilmne, sest koos majanduskasvu pidurdumisega 2008. aastal langes ka energiatarbimine.

Energiatarbimine transpordisektoris on kasvanud veidi aeglasemalt kui SKP.

Transport ja liikuvus

Aastatel 2000–2009 suurenes ELis maanteetranspordi osatähtsus sisemaises kaubaveos kuni 77,5%-ni ning samal perioodil vähenes mõnevõrra raudtee- ja siseveetranspordi osatähtsus. Nende muutustega kaasnes aastatel 2000–2007 veomahtude (mõõdetuna tonnikilomeetrites) suurenemine ning alles 2008. aastal hakkasid kaubaveomahud vähenema kooskõlas majanduskriisist tuleneva väiksema majanduskasvuga. 2009. aastal kaubavedu vähenes, mis põhjustas ajavahemikul 2000–2009 kaubaveo täieliku lahtisidumise majanduskasvust.

Maanteetranspordi osatähtsus kaubaveosektoris suurenes.

Kaubaveo ja majanduskasvu täielik lahtisidumine.

Reisijateveo mahud püsisid transpordiliikide lõikes aastatel 2000–2008 üsna stabiilsed, kuigi auto- ja raudteetranspordi osatähtsus pisut suurenes (moodustasid 2008. aastal vastavalt 83,3% ja 7,3%), tehes seda bussitranspordi osatähtsuse mõningase vähenemise arvelt. ELi reisijateveo mahtude arengus toimusid kaubaveoga sarnased arengud, kuigi reisijateveo 0,4% vähenemine 2008. aastal oli tagasihoidlikum kaubaveo valdkonnas aset leidnud 1,4% vähenemisest. Kuna reisijateveo mahud kasvasid sel perioodil SKPst aeglasemalt, toimus reisijateveo mahtude suhteline lahtisidumine SKPst.

Reisijateveo suhteline lahtisidumine SKPst.

Kuigi maantee- ja lennujaamainfrastruktuuri tehtud investeeringute osatähtsus langes 2000. aasta 66%-lt 59%-le 2003. aastal, suurenes see 2009. aastal 68%-ni. Vastupidist tendentsi võis märgata raudtee-, siseveete- ja meresadamate infrastruktuuri tehtud investeeringute osatähtsuse puhul, mis vähenes samal perioodil 34%-lt 32%-le.

Kõige rohkem investeeringuid tehakse endiselt maantee-infrastruktuuri.

Aastatel 2000–2010 tõusid olulisel määral maantee-, raudtee- ja õhustranspordi reisijateveo hinnad, kuigi erinevas matus. Reisijateveo teenuste aastane hinnatõus (keskmiselt 4,2%) oli suurim maanteeveosektoris (s.t bussitranspordi puhul), millele järgnesid raudteeveosektor (4,0%) ja lennundussektor (2,8%). Personaalsete transpordivahendite käitamise ja sõidukite soetamise kulud suurenesid aastatel 2000–2010 keskmiselt vastavalt 3,5% ja 0,6%. Seega kasvasid erasõidukite käitamisega seotud maantee- ja lennutranspordi hinnad suhtelises arvestuses aeglasemalt, kusjuures lennutransport on kõige kiiremini kasvava energiatarbimise ja suure kasvuhoonegaaside heitega transpordiliik.

Maantee- ja raudteetranspordis on teenuste hinnad tõusnud kiiremini kui lennutranspordis.

Transpordi mõju

Aastatel 2000–2009 kasvasid ELis kasvuhoonegaaside heitkogused transpordisektoris aeglasemalt kui ajavahemikul 1990–2000. Majanduskriisi ajal vähenes nõudlus transpordi järele ning selle tulemusena vähenesid 2008. ja 2009. aastal oluliselt kasvuhoonegaaside heitkogused transpordisektoris (vastavalt 1,7% ja 2,8%).

Kasvuhoonegaaside heitkoguste kasv transpordisektoris on aeglustunud.

Kuna maanteevedu on kasvuhoonegaaside heitkoguste puhul domineerivaim transpordisektor, on uute autode keskmise CO₂-heite vähendamisel oluline roll transpordisektorist pärit kasvuhoonegaaside heitkoguste üldise taseme alandamisel. Mõningat edu on uute autode keskmine CO₂-heite vähendamisel juba saavutatud ning ajavahemikul 2007–2009 oli keskmine aastane vähenemine ELis 4,2%, kusjuures uute autode keskmine CO₂-heide oli 2009. aastal 145,7 g/km. Praegune heitkoguste vähendamise tempo näib olevat piisav selleks, et saavutada 2015. aastaks CO₂-heite siht 130 g/km.

Uute sõiduautode keskmise CO₂-heite vähendamisel on saavutatud edu.

Vastukaaluks suurenevatele kasvuhoonegaaside heitkogustele on heitenormide järjekindla karmistamise tulemusena ohtlike õhusaasteainete heitkogused, nagu lämmastikoksiidid (NO_x) ja tahked osakesed (PM), alates 1990. aastast pidevalt vähenenud. NO_x⁷ ja PM_{2,5}⁸ heitkoguste praegune tase on 1990. aasta tasemest rohkem kui 30% madalam. 2008. aasta andmete põhjal on selge, et seda protsessi on majanduskriisist tingitud transpordimahtude vähenemine isegi kiirendanud.

2008. aastal kiirenes õhusaasteainete stabiilne vähendamine.

Meetmed, mille eesmärk on vähendada liiklusõnnetustes hukkunute arvu ELis, on alates 1991. aastast aidanud hukkunute arvu vähendada rohkem kui poole võrra. Edusammud selles osas olid eriti märgatavad ajavahemikul 2007–2009, tingitud majanduskriisi põhjustatud rahanduslikust ebakindlusest. Siiski pole saavutatud edu piisav, et vähendada liiklusõnnetustes hukkunute arvu poole võrra ka ajavahemikul 2001–2010.

Liiklusõnnetustes hukkunute arv väheneb jätkuvalt.







Loodusvarad

Loodusvarade teemavaldkonnas alates 2000. aastast toimunud muutused näitavad nii soodsaid kui ka ebasoodsaid suundumusi. Ühelt poolt on tehtud jätkuvalt edusamme kaitsealade loomisel kui ka vee kvaliteedi parandamisel ning metsaraie tase on püsivalt jätkusuutlik. Enimlevinud lindude arvukus ja mitmekesisus on stabiliseerunud, kuigi olukord on oluliselt halvem kui 1990. aastal ja eelnevatel kümnenditel. Teiselt poolt on mere kalavarud endiselt ohus ning hoonestatud alad laienevad poollooduslike maa-alade arvelt.

⁷ Lämmastikoksiidid, s.t lämmastikoksiid (NO) ja lämmastikdioksiid (NO₂), on happelised gaasid, mis kahjustavad inimeste tervist ja keskkonda.

⁸ Peened tahked osakesed, mille keskmine aerodünaamiline läbimõõt on kuni 2,5 µm. Neid seostatakse inimeste vereringehaigustega.

Tabel 10. Hinnang teemavaldkonnas „Loodusvarad“ toimunud muutustele (EL 27, alates 2000. aastast)

1. tasand	2. tasand	3. tasand
		Bioloogiline mitmekesisus
	 Kaitsealad (**)	
Enimlevinud lindude arvukus (*)	: Veevõtt	 Jõgedes vee kvaliteet (***)
		Mere ökosüsteemid
		: Püügivõimsus
		Maakasutus
Kalavarude kaitse	 Hoonestatud alade laienemine (****)	 Metsa juurdekasv ja raie

(*) 19 liikmesriigi andmetel põhinevad ELi koondandmed.

(**) EL 25, alates 2006. aastast

(***) 19 Euroopa riigi andmetel põhinevad koondandmed.

(****) 23 liikmesriigi andmetel põhinevad ELi koondandmed.

Peamised näitajad

Kõiki enimlevinud linde hõlmav ELi indeks on pärast eelmistel kümnenditel toimunud järsku langust hakanud alates 2000. aastast stabiliseeruma. Taastumine on eriti ilmne elukoha mõttes *generalist*-tüüpi liikide ja metsaliikide puhul. Teisest küljest on põllumajandusmaastikule tüüpiliste lindude arvukus endiselt vähenemas.

Kalavarude kogupüük väljaspool nende varude jaoks bioloogiliselt ohutut piiri lähenes 2009. aastal 24%-le. Praegu ületab püük peaaegu kõigis kategooriates kaugelt kalavarude säästva kasutamise määra.

Enimlevinud lindude arvukus on taastumas, kuid jääb allapoole varasemate kümnendite taset. Kalapüük jääb väljapoole bioloogiliselt ohutut piiri.

Bioloogiline mitmekesisus

2010. aastal moodustasid EL25 riikides looduskaitsealad 89% neist aladest, mida peetakse vajalikuks, et tagada piisavalt elupaiku bioloogilise mitmekesisuse kaitsmiseks. Rakendamise taseme erinevused vanade liikmesriikide ja ELiga viimati ühinenud liikmesriikide vahel vähenevad ning 2010. aastal oli kõigi 27 liikmesriigi mediaanväärtus 98%. Kuigi hõlmatud alasid arvesse võttes on rakendamine peaaegu lõpule viidud, on siiski vaja teha edusamme kindlaksmääratud alade haldamise ja paikade omavahelise ühendatavuse valdkonnas.

Kaitsealade maht on muutumas piisavaks.

Mageveevarud

Enamikus riikides, mille andmed on kättesaadavad, on pinnaveevõtt stabiliseerunud. Põhjaveevõtu määr on mõnes riigis endiselt kõrge või jätkusuutmatu. Määrade suurt erinevust riikide vahel võib seostada geoloogilise-kliimaatilise eripäraga ning konkreetsete majandussektorite, nagu turism ja põllumajandus, suhtelise tähtsusega mõnes Euroopa piirkonnas.

Magevee kvaliteet jõgedes paraneb ning veevõtumäärad on stabiliseerunud.

Ajavahemikul 2000–2008 vähenes biolaguneva orgaanilise aine sisaldus ja muude toitainetega saastatus jõgedes kogu Euroopas tervikuna⁹, mis näitab magevee kvaliteedi selget paranemist. Asulareovee puhastamise direktiiv ja vee raamdirektiiv on selle soodsa arengu peamiseks liikumapanevaks jõuks.

Mere ökosüsteemid

Laevamootorite koguvõimsuse järgi mõõdetuna on EL15 kalalaevastik pidevalt

Kalalaevastiku

⁹ Näitaja on üleeuroopaline, hõlmates nii ELi liikmesriike kui ka ELi mittekuuluvaid riike.

vähenenud, sest eesmärk on viia püügivõimsus vastavusse olemasolevate kalavarudega. Samal ajal on arenenud tehnoloogia ja kalapüügi tõhusus, mistõttu üldine püügivõimsus siiski vähenenud ei ole.

vähennemisest olenemata ei ole püügivõimsus vähenenud.

Maakasutus

Aastatel 2000–2006 jätkus hoonestatud alade laienemine põllumajandusmaa ja pool-looduslike alade arvelt. Kõige rohkem kasvasid kaevanduste, prügilate ja ehitusplatside all olevad alad. Neile järgnesid transpordivõrkude all olevad alad. Selliste ulatuslike lineaarsete struktuuridega seostatav ökosüsteemide killustamine avaldab bioloogilisele mitmekesisusele suurt survet.

Jätkub ehitamine looduslikule maale.











Ajavahemikul 2000–2010 suurenes mõnevõrra metsaraie, samas kui metsa juurdekasv vähenes olulisel määral. See suurendas märkimisväärselt metsakasutuse määra (metsaraie ja metsa juurdekasvu suhtarv). Sellest olenemata püsib metsaraie säästval tasemel.

Metsaraie püsib säästval tasemel.

Globaalne partnerlus

Globaalse partnerluse teemavaldkonna näitajate üldpilt on pigem soodne. Enamik näitajaid, seotud eelkõige kaubavoogude, säästva arengu rahastamise ja loodusressursside haldamisega, on alates 2000. aastast ilmutanud soodsat arengutendentsi. EL ei ole aga püsinud sihi saavutamise kursil peamise näitaja puhul, millega mõõdetakse kogurahvatulu osa, mis antakse ametliku arenguabina arenguriikidele. Peale selle oli aastatel 2007–2009 paljude näitajate areng ülemaailmse majanduskriisi tulemusel ebasoodne.

Tabel 11. Hinnang teemavaldkonnas „Globaalne partnerlus“ toimunud muutustele (EL 27, alates 2000. aastast)

1. tasand	2. tasand	3. tasand
 Ametlik arenguabi	Kaubanduse üleilmastumine	
	 Import arenguriikidest	 Vähi arenenud riikidest toimunud impordi osatähtsus  ELi põllumajandustoetused
	Säästva arengu rahastamine	
	 Arenguriikide rahastamine (*)	 Väikese sissetulekuga riikidesse tehtud välismaiste otseinvesteeringute osatähtsus (**)  Väikese sissetulekuga riikidele antud ametliku arenguabi osatähtsus (*)  Sidumata abi osatähtsus (*)  Sotsiaalsele infrastruktuurile ja sotsiaalteenustele antud abi (*) : Võlakergendusabi
Üleilmsete ressursside haldamine		
: : CO ₂ heitkogused elaniku kohta	 Abi veevarustuse ja kanalisatsiooni arendamiseks (*)	

(*) EL15.

(**) OECD arenguabi komiteesse kuuluvad ELi liikmesriigid.

Peamine näitaja

Arenguriikidele ametlikuks arenguabiks antud osa kogurahvatulust suurenes ajavahemikul 2005–2010 üksnes pisut. Seega ei saavutanud EL 2010. aastal oma vahe-eesmärki anda arenguabiks 0,56% kogurahvatulust. Samuti ei olda

EL ei täitnud 2010. aastal eesmärki anda

graafikus, et saavutada 2015. aastaks eesmärk anda ametliku arenguabina 0,7% ELi kogurahvatulust.

*kogurahvatulust
0,56% ametlikku
arenguabi.*

Kaubanduse üleilmastumine

Ajavahemikul 2000–2010 suurenes ELi impordi osatähtsus arenguriikidest. 2009. aastal see suundumus ülemaailmse majanduskriisi mõjul katkes. Import vähim arenenud riikidest suurenes kooskõlas ELi vastava eesmärgiga, kuid jäi kokkuvõttes tagasihoidlikuks. Aastatel 2000–2007 vähenesid rohkem kui 2/3 võrra ELi põllumajandustoetused, mida Maailma Kaubandusorganisatsioon (WTO) liigitab kaubandust moonutavateks.

*Kasvas import
arenguriikidest.*

Säästva arengu rahastamine

Kokkuvõttes andsid EL15 riigid arenguriikidele 2009. aastal rohkem raha kui 2000. aastal. See kajastab doonorite hulgas valitsevat üldist suundumust. Tagasihoidlikku edu on saavutatud väikese sissetulekuga riikidesse tehtud välismaiste otseinvesteeringute ja neile antud arenguabi osatähtsuse suurendamisel. Ajavahemikul 2007–2008 ülemaailmne majanduskriis aga vähendas rahavoogusid. 2009. aastal ei saavutatud enamiku näitajate 2007. aasta tasemeid. 2009. aastal anti vähem arenguabi võlakergendusabina kui 2000. aastal.

*EL15 poolt antud
arenguabi
suurenes, kuid
majanduskriis
avaldas
negatiivset mõju.*

Üleilmsete ressursside haldamine







Üleilmsete ressursside haldamist käsitlevate näitajate puhul ilmnisid soodsad suundumused. Näitaja „CO₂ heitkogused elaniku kohta“ erinevus ELis ja arenguriikides on vähenenud, kuid on endiselt suur. Erinevus vähenes, sest suurenesid CO₂ heitkogused arenguriikides ja vähenesid ELis. Aastatel 2000–2009 suurenes olulisel määral abi veevarustuse ja kanalisatsiooni arendamiseks.

*Väheneb ELi ja
arenguriikide CO₂
heitkoguste
erinevus.*

Hea valitsemistava

Teemavaldkonnas „Hea valitsemistava“ on alates 2000. aastast täheldatud suundumused olnud erisugused. Rikkumisjuhtumitega tegelemise ning e-valitsuse teenuste kättesaadavuse ja kasutamiseiga seoses on suundumused olnud soodsad. Peale selle on ELi õiguse ülevõtmine toimunud plaanitust kiiremini. Seoses valimisaktiivsusega riiklikel parlamendivalimistel võis aga täheldada negatiivset arengutrendi, sest aktiivsus on üldiselt vähenemas. Lisaks näitavad suundumused seoses keskkonnamaksude suhtega töötajumaksudesse, et ei ole saavutatud eesmärki tagada keskkonnamaksude suurem osatähtsus kogu maksutulul.

Tabel 12. Hinnang teemavaldkonnas „Hea valitsemistava“ toimunud muutustele (EL 27, alates 2000. aastast)

1. tasand	2. tasand	3. tasand
	Poliitikavaldkondade sidusus ja tõhusus	
	 Rikkumisjuhtumid (*)	: Kodanike usaldus ELi institutsioonide vastu  ELi õiguse ülevõtmine (*)
	Avatus ja osalemine	
	 Valimisaktiivsus	 E-valitsuse teenuste kättesaadavus (*)  E-valitsuse teenuste kasutamine (**)
	Majandushoovad	
	 Keskkonnamaksud võrreldes töötajumaksudega	

(*) Alates 2007. aastast.

(**) Alates 2005. aastast.

Poliitikavaldkondade sidusus ja tõhusus

2009. aastal ütlesid pooled ELi kodanikest, et usaldavad Euroopa Parlamenti; seega usaldatakse Euroopa Parlamenti kõigist peamistest ELi institutsioonidest enim. Vähem kodanikke usaldas Euroopa Komisjoni ja ELi Nõukogu.

ELi institutsioonidest usaldatakse kõige enam Euroopa Parlamenti.

Aastatel 2007–2009 vähenes ELis märgatavalt rikkumisjuhtumite arv, kahanedes 212-lt 142-le. See tulenes peamiselt juhtumite arvu vähenemisest kahes poliitikavaldkonnas: siseturg ning justiits- ja siseküsimused. Eri poliitikavaldkondade vahel olid erinevused siiski suured.

Uute rikkumisjuhtumite arvu vähenemine ja ELi õiguse ülevõtmise ületab seatud sihti.

Euroopa Ülemkogu seadis 2001. aastal liikmesriikide ametiasutustele eesmärgi võtta ELi õigusaktid üle 98,5% ulatuses. Kuigi 2009. aastal oli üldine määr pisut üle 98,5%, oli ülevõtmismäär mitmes poliitikavaldkonnas madalam.

Avatus ja osalemine

Aastatel 2000–2010 mõnevõrra vähenes ELis tervikuna valimisaktiivsus riiklikel parlamendivalimistel. Üldiselt on riiklikest valimistest osavõtt olnud siiski aktiivsem kui osavõtt Euroopa Parlamendi valimistest.

Veidi vähenes valimisaktiivsus seoses riiklike valimistega.

E-valitsuse põhiliste avalike teenuste kättesaadavus ELis on ulatuslik. See on alates 2002. aastast pidevalt paranenud ning aastatel 2005–2010 on kasvanud selle kasutamine eraisikute poolt. Liikmesriikidevahelised erinevused on aga endiselt suured.

E-valitsuse teenused on paremini kättesaadavad ja nende kasutamine aktiivsem.

Majandushoovad

Aastatel 2000–2009 suurenes ELis tööjõumaksude osatähtsus võrreldes keskkonnamaksudega. See ei ole kooskõlas ELi säästva arengu strateegia eesmärgiga maksustada tööjõu asemel rohkem ressursside ja energia tarbimist ja/või keskkonna saastamist.

Keskkonnamaksude suhe tööjõumaksudesse on vähenenud.